

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, 1680

3. An dicta denunciatio facienda sit sine præuia correctione, fraterna? Et quid, si peccatum sit de crimine hæresi, vel de muliere sollicitata in confessione, vel contra communitatem? Et an si dubium ...
-

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76372](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76372)

376 Tractat. IX. De Denunciatione facienda,

parendum esse negant hi Authores, Reginald. lib. 24. c. 3. fcl. 6. n. 50. Megala in 5. p. lib. 1. cap. 5. Decian. tract. crimin. tom. 1. lib. 5. c. 50. n. 4. Palatius in rep. cap. not. 3. §. 2. Fagund. lib. 1. c. 6.

8. Argumentis autem partis oppositæ respondere est facile.

Primo quidem, negando in jure esse Reip. exigere, ut famæ meæ certo detrimento, mala quæ metuit, avertat, maximè cum est incertum, utrum id sit iactura rei tantæ facturus, an non.

9. Ad secundum dicendum contra denunciatum vi denunciationis sibi factæ, nihil posse fieri à iudice, nec de hæretico eum quæstionem instituere, aut de crimine ejus est suspectus, inquirere vi ejus posse. Hucusquæ Baunius.

Quæ hic est
Ref. anteceden-
dens, & cur
sim in alia
ejus primæ
not.

10. Sed hæc opinio destruit Tribunal S. Officij, & est contra ejus generalissimam, & communissimam praxim, & ideo in hoc cautè legendus est Baunius alias vir quidem doctus, & mihi carissimus per ea quæ ego adduxi in par. 1. tract. 4. resol. 1. Et ideo me citato novissime Trullench. in Decal. tom. 1. lib. 1. c. 2. dub. 6. n. 14. & cap. 3. dub. 18. n. 20. Sic ait: Existimo in casibus pertinentibus ad Tribunal S. Officij, denunciationem esse faciendam, etiam si delator, delictum probare non possit, ita multi quos citat, & sequitur Diana. Ratio est, quia licet denunciator de jure probare suam denunciationem tenebatur, ex l. divus, & ex l. ab accusatore ff. ad Senatus Consult. Turpil. Hodie tamen de consuetudine contrarium servatur, ut probat Eymericus, in director. Inquisit. p. 3. Rub. de secundo modo procedendi in causa fidei per denunciationem, n. 68. quem inter alios, sequitur Farinac. rr. de hæresi, quest. 185. §. 5. num. 71. ubi asserit ita servari in supremo totius Christianæ Inquisitionis Tribunali: nam cum simplex denunciatio sufficiat ad inquirendum, licet denunciator probare non possit delictum, per illam tamen denunciationem, diligentia, & Inquisitione Dominorum Inquisitorum, & forsitan ex aliis revelationibus, & denunciationibus probabitur, & de remedio providebitur. Ex quo patet solutio oppositæ sententiæ. Ita Trullench. cui adde me etiam citato, Sapientiss. Cardinalem de Lugo de Inst. tomo 2. disp. 38. n. 24.

11. Cum igitur, ut observat Carena in Praxi S. Officij, par. 3. tit. 1. §. 3. n. 20. ex generalissima consuetudine S. Inquisitionis, denunciator in nostro sacro Tribunali habeatur pro teste, sequitur ex hoc necessariò, quod teneatur denunciare etiam si alios non possit adducere testes ad probandum delictum, nam ideo ipse pro teste deservit.

12. Quod etiam manifestè probatur, & sine nota temeritatis negari non potest, stantibus Bullis Pontificiis Pij IV. & Greg. XV. in quibus præcipitur Confessarios sollicitantes esse denunciandos, & tamen pœnitentes non possunt tale delictum probare. Ergo in criminibus pertinentibus ad Tribunal S. Officij manifestè apparet, quod præceptum manifestandi non fertur solum in eos qui probare possunt.

13. Unde ad majorem supradictorum intelligentiam, sciendum est discrimen inter denunciatores, & testes; denunciator enim regulariter, tantum denunciare tenetur, quæ probare valet, ut docet Valentia to. 3. disp. 5. §. 9. 14. pun. 1. Filliuc. to. 2. rr. 40. c. 6. n. 185. Sayrus in Clavi Reg. lib. 12. c. 20. n. 9. & alij. Testis verò non tenetur probare, si ut testis testimonium ferat. Ratio discriminis est, quia cum proprium denunciatoris munus sit crimen à se revelatū instar actoris, seu accusatoris probare, l. Divus 2. juncta glos. verb. exequi ff. de custodiæ reorum, l. ab accusatione, §. nunciatores, qui per notoria indicia produnt, notoriis suis assistere jubentur, ff. ad Turpil. ubi glossa verb. nunciatores, ibi, debent tamen probare. propterea denunciatus tale crimen occultum à detractionis vitio excusari nequit, quod peccatum mortale genere

suo constat esse, cap. in sum. 6. q. 1. ibi, Summa iniquitas est fratres detrahere, & accusare cum aliis deductis per talis poena arbitraria puniri debet, d. l. Divus ubi Bart. §. ult. q. 7. n. 12. nam si deficiat in probatione, calumnia præsumitur glos. 2. in d. cap. 2. communiter recepta per Felinum, ibi n. 6. pluribus citatis à Iulio Clar. d. §. ult. q. 62. num. 6. & propterea in expensis condemnari solet, ut ex multis, & recepta consuetudine tradit Clar. d. num. 12.

14. Per contrarium verò subditus tenetur, si tanquam testis advocetur occulta etiam improbabilia revelare, Filliuc. ubi supra n. 187. Sorus de Inst. lib. 5. q. 7. art. 1. in fine. Henriquez lib. 13. cap. 18. n. 5. & alij. Ratio est, quia cum testes non ad promovendum judicium instar accusatorum, sed potius ad detegendam veritatem atque adeò ad faciendum iudici fidem advocentur, l. §. 1. ff. de Testib. l. eos, juncta glos. aut. C. cod. cap. refert, 3. q. 9. & propterea eorum officium non in inquirendis aliis rebus, quibus sua testimonia confirmant, sed potius in iisdem testimoniis purè, & sincerè secundum veritatem proferendis consistit, cap. nihilominus, cap. par. 3. q. 9. rectè fit nequaquam illos ab eo munere excusari quantumcumque occulta, super quibus interrogantur, sint improbabilia.

15. Sed in nostro Tribunali S. Inquisitionis, ut ex praxi patet, subditi habentur loco testium, & ut testes ad judicium vocantur, & revera testes sunt. Ergo tenentur denunciare licet non possint probare. Adde, quod in casibus pertinentibus ad Tribunal S. Officij, licet ex denunciatione sequi possit, vel sequatur infamia, aut læsio aliqua denunciati, præponderat tamen publica utilitas principaliter prætela, & præferretur privata: & recta ratio suadet hanc illi cedere; ne aliter, dum unius fama conservatur, omnes, vel plerique detrimentum sentiant, vel in discrimen adducantur, contra cap. sed illud, vers. quæ est ista, 45. dist. 1. ibi, Quæ est ista bonitas: quæ ista misericordia? qui parceret, & omnes in discrimen adducere? Vide Doctores quos ego citavi in p. 1. tract. 4. res. 1. & quos, me tamen non citato adducit novissime Dominus meus Transmuta de Denunciati. q. 4. c. 3. ubi, in fine, rectè observat contrariam opinionem omni probabilitate carere.

16. Unde optarem ut in posterum Auctores non possint docere doctrinam hanc, quod videlicet quis non teneatur denunciare delicta pertinentia ad S. Officium, si non potest probare, nam talem doctrinam esse potò destructivam Reipublicæ, & Tribunalis S. Inquisitionis. Ideo Sacra Congregatio Sanctæ Romanæ, & universalis Inquisitionis, & in Regnis Hispaniarum noster summus fidei Quæstor cogitent quid faciendum & opportunum adhibeant remedium.

RESOL. III.

An delicta denunciatio faciendæ sit sine prævia correctione fraterna?

Et quid, si peccatum sit de crimine hæresi, vel de muliere sollicitata in confessione, vel contra communiatem?

Et an si dubium sit, utrum in tali casu correctio præstetur sit, necne, sit etiam præmittenda correctio, vel potius faciendæ sit denunciatio? Ex p. 1. tract. 4. Res. 2.

§. 1. Prima opinio, quam ego sequor, affirmat. Ita Sanctarellus in tract. de hæresi, cap. 9. n. 5. Sanctus in act. 5. cius in selectis disp. 11. n. 56. Bonacina in rr. var. disp. 6. Nota opus in sum. p. 2. tract. 4. diff. 11. n. 3. Suarez tract. de fidei act. 2. disp. 20. c. 4. n. 11. & 12. Azorius par. 1. lib. 8. c. 19. q. 9. ex act. 5. Turrianus in 2. 2. com. 1. disp. 58. dub. 3. Henric. lib. 2. §. ad id. cap. 24. n. 10. in glossa aut. C. Simanchas in Cathol. inst. tom. 6. c. 11.

tit. 19. n. 1. cum aliis. Quia duplex est denunciatio, alia judicialis, alia Evangelica. Ante Evangelicam, quæ intendit emendationem fratris conceditur, præmittendam esse correctionem: non autem ante judicialem, quæ punitionem intendit. Sed talis est denunciatio, quæ in Tribunali Inquisitionis efficitur. Ergo ante ipsam non est necesse, ut correctio præmittatur. Vide etiam Lorcam in 2.2. sect. 3. disp. 47. n. 23. Coninch de fide, spe, & charitate, disp. 28. dub. 8. n. 151. Bañez in 2.2. q. 13. art. 28. ad 7. arg. & alios.

2. Secunda opinio negat: & ita docet D. Thom. 2.2. q. 35. art. 7. quem postea sequuti sunt omnes discipuli hujus Scholæ: Sotus de just. lib. 5. q. 5. art. 1. Canus de locis Theol. lib. 1.2. cap. 9. Sylvest. verb. correctio, q. 5. Lopez in instruct. p. 4. cap. 54. Ledesma in summa tom. 2. tract. 4. cap. 4. concl. 24. diff. 2. fol. mibi 138. Ioan. de la Cruz ubi infra Zanard. in direct. Confess. p. 2. præcept. 1. c. 13. q. 13. & alij. Idem docuerunt Caltrus de heret. pun. lib. 2. cap. 25. Toletus lib. 5. c. 7. n. 2. Lazarius tract. de blasphem. q. 12. n. 31. Homobon. tract. de cas. reserv. p. 2. cap. 1. & de exam. Eccles. p. 2. tract. 9. cap. 1. q. 39. Angelus verb. denunciatio, q. 3. Rosella verb. inquisitio, num. 1.

3. Sed audiamus aliquos in generali loquentes. Portel. in dubiis regul. verb. correctio fraternalis, n. 1. sic asserit: [Constat ex Evangelio, ante denunciationem in Inquisitione, præmittendam esse correctionem fraternam, quæ ad id necessaria est, ut si sit spes, quod illa proficiat, & sufficit, non est crimen denunciandum prælato, etiam si crimen ipsum sit contra communiam, etiam si sit hæresis.] Ita Portel. Reginald. in praxi, tom. 2. lib. 2. c. 3. sect. 6. n. 52. Superior non potest præcipere, ut præmissa correctione fraternalis reus occultus denunciatur, neque ei tale quid præcipiendi obediendum est. Non idem tamen damnandum est, quod ab Inquisitoribus fidei datur præceptum, statim nulla præmissa correctione denunciandi eum, quem constat Hæreticum esse: nam in crimine hæresis ordinariè nulla est spes emendationis. Non est verò negandum, quod si firmiter existimetur quæ hæreticus per secretam admonitionem convertendus, ac impediturus omnia mala, quæ ab eo timeri possunt, ipse debeat uti præmonitione. [Ita Reginaldus, cui addatur Repertorium Inquis. verb. denunciatio. Gundisalvus de Heret. q. 10. n. 6. Decianus tom. 1. lib. 5. cap. 30. n. 1. & seq. Ioan. de la Cruz Dominicanus in direct. conscient. p. 1. præcept. 5. q. 2. dub. 5. concl. 2. ita asserens: [Mulier sollicitata in Confessione, non absolvatur, dum non denunciat Inquisitoribus sollicitantem: nisi esset spes, quod iste fecerit correctus emendabitur: quæ spes potest colligi ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi. Vnde, si mulier sollicitata scit alicujus idoneitatem ad illam correctionem, posset cum eo hoc intendere.] Ita Ioan. de la Cruz.

4. Idem docuit Fagundez de præcept. Eccl. tract. 2. lib. 4. cap. 3. n. 31. ubi sic ait: [Antequam fiat denunciatio à muliere sollicitata in Confessione, præmittenda est fraterna correctio, si detur spes emendæ: quia præceptum correctionis est de jure naturali, & divino: Præceptum verò hujus denunciationis est humanum: unde non potest prævalere adversus præceptum joris naturalis. Ut autem correctio fraternalis judicetur non profutura, non satis est semel fieri, & non prodesse: sed oportet iterum arque iterum adhiberi quandiu iudicio prudentis speretur emenda.] Ita Fagundez, & novissimè Peirinus in privileg. Minim. tom. 2. Constitut. 4. Greg. XV. §. 9. num. 26. & Constit. 9. Paul. V. §. 2. n. 26. & 27.

5. Tertia opinio distinguit, & ponit differentiam inter hæresim formalem, & alia crimina sapientia tantum hæresim. In primo casu negat esse præmittendam correctionem fraternam: in secundo illam admittit.

Tom. V.

Ita Fagundez docet, loquens de hæretico formaliter. 2. do in refo: lib. 6. cap. 4. num. 11. qui tamen, ut paulò supra vidi- mus, putavit, Confessarium sollicitantem in Confessione esse corrigendum. Idem docet Mollesius in summa, tom. 1. tract. 7. cap. 24. num. 25. Quiz in sum. cap. 21. n. 17. Homobonus de exam. Eccles. par. 1. tract. 7. c. 6. q. 29. & multi ex DD. citatis in secunda opinione. Sed circa præsentem questionem, præter citatos Doctores, vide etiam Aldrete de Relig. discipl. tuenda, lib. 1. cap. 5. §. 4. num. 28. Navarra lib. 2. cap. 4. n. 93. Valentiam tom. 4. disp. 3. q. 20. punct. 5. §. 1. Filiucium tom. 2. tract. 28. cap. 8. n. 151. & Onuphrium Opusc. de sigillo sect. 2. q. 2. dub. 4.

6. Notandum est etiam, quod in opinione supradictorum DD. asserentium esse præmittendam correctionem, posset quis petere, an si dubium sit, utrum correctio profutura sit, necne, in tali casu sit etiam præmittenda, vel potius facienda sit denunciatio. Alii apud Deltium in disp. mag. tom. 3. lib. 5. sect. 4. n. 6. putant esse præmittendam correctionem, & hanc sententiam valde æquam existimat Deltius, licet ipse, & merito, contrarium sentiat.

RESOL. IV.

An si speretur correctio, penitens debeat denunciare Confessarium sollicitantem in confessione? Et quid de hæretico formali? Ex part. 4. tract. 5. Ref. 24.

§. 1. Negativè responderet Fagundez in præcept. Eccl. Sup. hoc in pr. 2. lib. 4. cap. 3. num. 31. Soula de Confess. sol. tract. 2. cap. 6. n. 9. Lezana in summa q. 9. Regul. c. 10. & inf. in ref. n. 34. Portel. in addit. ad dub. regul. ver. sollicitare fr. minas, n. 18. Caltrus Palas tract. 4. disp. 9. punct. 10. n. 2. in to. 7. tr. 1. Hieronymus Rodriguez in compend. q. 9. reg. resol. 131. ref. 240. §. num. 14. Peirinus in privileg. Minim. const. 3. Greg. XV. §. 9. n. 26. Ioan. de la Cruz in direct. conscient. p. 1. pr. 5. 7. Ref. 81. §. 9. 2. dub. 5. concl. 2. Ledesma in summa, tom. 2. tr. 4. c. 4. ult. prop. concl. 24. dub. 2. Acugna de Confess. sollicit. q. 18. n. 14. & fin. &c. iterum Soula in Apbor. lib. 1. cap. 34. num. 57. & à fortiori DD. quos ego ipse citavi in 1. part. tract. 4. ref. 2. asserentes etiam hæreticos, quando adest spes certa emendationis, esse corrigendos. Ratio est, quia præceptum de correctione fraternali obligat ex jure naturali, quando speratur emendatio, quæ in casu nostro potest colligi ex qualitate corrigentis, & ex conditione corrigendi, unde si mulier sollicitata scit alicujus idoneitatem ad illam correctionem, posset cum eo hoc intendere.

2. Sed ego loco citato contrarium docui, & idem in specie docet de Confessariis sollicitatibus. Ioan. Sanc. in selectis disp. 11. num. 56. ubi sic ait: Etiam si firmiter credatur emendatio in Confessario sollicitante per fraternam correctionem, non excusabitur foemina à denunciatione, nam licet in crimine hæresis, vel illam olentibus (quale est de quo agimus) stando in solo jure naturæ à denunciatione poterit quis cessare, si firmiter credat per secretam monitionem fore hæreticum emendationem nacturum, quia tamen Inquisitorum edictum publicatur de hæretico, five sollicitante Confessario deferendo, nulla præmissa monitione, quantumvis firmiter credatur emendationem consequuturus, parendum erit præcepto, ut bene docet Arevalo de correct. fraterna, fol. 118. cum bonum publicum magis sit procurandum, quam particulare, & iudicium de spe emendationis hæretici, aut Confessarii sollicitantis nolunt Inquisitores committere foeminis denunciaturis, sed semetipsis, qui tanquam litterari, & in istis rebus experti sanius rem meditantur. Hæc omnia Sancius, cujus sententiam tenet Suar. tr. de fide, disp. 20.